

Romano hangos

15re

ROMSKÝ HLAS – ČTRNÁCTIDENÍK ROMŮ V ČESKÉ REPUBLICE

ROČNÍK 18 • ČÍSLO 5 • VYŠLO 1. ČERVNA 2016

zprávy

PRAHA – „Ty černá hubo, vyřečno ve rvačce, není rasismus,“ dověděli jsme se od předsedy soudu v Praze Libora Vávry v článku zveřejněném v posledním právnickém portálu Právní prostor. Rozumí se, že to platí i pro „bílou hubu“, proneseno z opačné strany ve zlobném afektu nejčastěji vyvolaném alkoholem. Několik zaznamenaných soudních rozhodnutí z tohoto principu vychází. Taková ideová konstrukce údajně odpovídá právnímu státu, který má ve svém spektru krajní levici i pravici. Kriminalizace těchto názorů by prý nevedla k jejich zániku, nýbrž spíše k jejich vytlačení do nelegálních struktur. Tak uvidíme!

z obsahu

Téma čísla:

Bydlení

strana 2, 3, 4 a 6

Kroměřížská výzva

strana 4

Nepanikařte!

rozhovor s Radkem Bangou

strana 5

Ghettofest 2016

strana 6

Festival Khamoro oficiálně dospěl – slaví 18!

Již po osmnácté nabídne Světový romský festival Khamoro tu nejlepší romskou hudbu. Gypsy Jazz, cimbálová muzika, rumba gitana, písně ruských, rumunských a českých Romů nebo balkánská dechovka, to vše můžete slyšet v Praze ve

dnech od 29. 5. do 4. 6. 2016. A nejen to! Součástí festivalu jsou i zajímavé doprovodné akce pro celou rodinu a odborné semináře o aktuálních tématech. Festival na cestě od zrození k dospělosti provází organizátoři Slovo 21, z. s. a Stu-

dio Production Saga, s. r. o. Záštiť nad letošním ročníkem převzal Daniel Herman, ministr kultury České republiky, a Adriana Krnáčová, primátorka hl. m. Prahy. Hlavním mediálním partnerem je Česká televize.

Během osmnácti let koncertovalo na festivalu 184 kapel z 33 zemí. Romští muzikanti přijíždí doslova z celého světa od Maďarska a Rumunska, přes Egypt, Indii, Brazílii, USA, Portugalsko, Rusko, až po Irsko, Norsko, Turecko a další. Letos na hlavních pódii vystoupí třináct romských kapel, z toho deset zahraničních a tři české. Česko budou reprezentovat kapely Bengas z Prahy, Milan Kroka live band z Berouna a Le Čavendar z Rokycan. Další romští muzikanti z ČR vystoupí v rámci doprovodných akcí.

Svou účast potvrdily i významné osobnosti české politické scény. Festival na Náplavce zahájí Daniel Herman, ministr kultury ČR, a Adriana Krnáčová, primátorka hl. m. Prahy, která bude přítomna i na tiskové konferenci. Závěrečného galakonzertu se zúčastní radní hlavního města Prahy Jan Wolf.

„Festival se stal během své existence mezinárodně uznávaným mezi odborníky i laickou veřejností a jeho návštěvnost postupně dokonce stoupá. V posledních letech Khamoro navštěvuje více než devět tisíc návštěvníků ročně. Jistě také spojení atraktivního prostředí Prahy a jedinečné atmosféry vydobylo festivalu jeho postavení. Mnohem důležitější je pro nás ale význam festivalu – sbližovat Romy a Neroomy a poskytovat jim příjemný prostor pro společné poznávání,“ vysvětluje Jelena Silajdžić, ředitelka Slova 21, z. s.

Sedmidenní maratón romské kultury odstartuje 29. 5. 2016 par-

Pokračování na str. 7

Prečo sa zo Slovenska stáva nacistický tábor?

Ak niekedy budete na Slovensku cestovať vlakom a stretnete skupinku holohlavých extrémistov v zelených tričkách so znakom bieleho dvojkríža, nebojte sa. Ubezpečujem vás, že u nás je to úplne bežné.

V marci tohto roku sa na Slovensku uskutočnili parlamentné voľby. Takéto výsledky však málokto očakával. Uzavieraci klauzulu prekročila aj „Ľudová strana Naše Slovensko“ – strana často označovaná ako nacistická či fašistická. Práve táto strana po voľbách zavádza tzv. hliadky železničnej domobrany. Ich úlohou je chrániť „slušných občanov“, a je jedno či fyzickým násilím alebo iným odstrašujúcim spôsobom.

Ako je možné, že Slováci dopustili, aby sa história začala opakovať? Existuje v celku jednoduchá odpoveď. Občania sú veľmi nespokoj-

ní so súčasnou ekonomickou, politickou a sociálnou situáciou. Za posledných päť rokov pozorujem obrovskú zmenu v myslení a celkovom správaní sa slovenského národa. Na ulici už nestretnete milého človeka, ktorý sa na vás bezdôvodne usmeje, a na úrade slušnú pracovníčku, ktorá vám s ochotou vo všetkom pomôže. Sociálne siete sú plné nielen rasovej, ale akejkolvek nenávisti. Segregované školy a škôlky tu vznikajú ako huby po daždi. Média píšú len o neprispôsobivých členoch spoločnosti, podporujú tak napätie medzi občanmi a umelo vytvárajú pocit nerovnosti. Majitelia podnikov si vyberajú, kto je oprávnený vstúpiť, a kto naopak, bez racionálneho dôvodu, nie je. Rozlišuje sa medzi ľuďmi normálnymi, a takými, ktorých za ľudské bytosti ani nepovažujeme.

Pokračování na str. 2

zprávy

PRAHA – Česká paterčata narozená Alexandře Kiňové už mají 3 roky a jsou ve skvělé kondici. Matka dostane na účet přes 600 tisíc, které jsou výsledkem veřejné sbírky. Ta má zajistit dobré podmínky pro paterčata. Doufejme, že to bude pravda i poté, co dojde k zohlednění této částky ve výpočtu sociálních dávek nebo zdanění.

PRAHA – Advokátka Klára Samková urazila tureckého velvyslance. Stalo se tak na semináři s názvem „Máme se bát islámu?“ ve Sněmovně ve středu 18. května, když prohlásila: „Islám je stejný jako nacismus, fašismus a komunismus. Je státní zločinnou a zločineckou ideologií.“ Po slovech Samkové se turecký velvyslanec Ahmet Necati Bigali s několika dalšími ambasadory zvedl a odešel. Skandál mezinárodního rozměru, není-liž pravda?

HRANICE – Při návštěvě prezidenta Miloše Zemana ve čtvrtek 19. května skupina žen vybavená transparenty „Jdi domů Zemaně“ ukazovala červené karty a pískala na píšťalky. Taký se objevil transparent s červenými trenkami. Transparenty jim okamžitě strhli rozzlobení důchodci. Názo-ry žen a důchodců se diametrálně lišily.

Ženy ústy Lucie Kubišové: „Nesouhlasím s tím, jak se prezident chová na veřejnosti, jaká používá slova, když někde vystupuje. To, jak vyjadřuje své názory, nesouzní s mou představou prezidenta.“

Jiná důchodkyně: „Já jsem volila Zemana, pokládám za sprosté, aby někdo vytahoval červené karty, které si vymyslel nějaký Pražák a útočil na prezidenta, který byl zvolen přímou volbou. Je to strašné vyjádření těchto lidí, nesouhlasím s tím.“

Prezident neřekl nic, chválá Bohu!

BRNO – Opět zde ožívají tragické události z konce 2. světové války. Zatímco město řízené primátorem Vokřálem pořádalo v březnu připomínku pochodu smrti, kdy 20 000 brněnských Němců opouštělo město a po cestě do Pohořelic a Vídně jich na 1700 zemřelo, Český svaz bojovníků za svobodu (ČSBS) podporovaný hejtmánem Jihomoravského kraje Haškem připravil na 25. května konferenci s názvem „Komu patří omluva“ a na sobotu 28. května zorganizoval protestní pochod proti sudetským Němcům. Tak se nám to v Brně pěkně znesvářilo. Do toho pronesl předseda ČSBS Jaroslav Vodička protiuprchlický projev, za který by se nemusel stydět ani Zeman. Ministru kultury Danielu Hermanovi se dostalo ovací na otevřené scéně na sjezdu sudetského Landsmanšaftu v Němecu-ku a premiér Sobotka řekl, že sudetské Němce potřebujeme. Tak to máme všechno pohromadě a čert aby se v tom vyznal.

Prečo sa zo Slovenska stáva nacistický tábor?

Dokončení ze str. 1

Výsledkom sa stáva občianska neposlušnosť ako forma vyjadrenia nespokojnosti, ktorá je prejavená vo voľbách. Práve vodca strany ĽSNS, Marián Kotleba podporuje extrémizmus ako riešenie všetkých problémov „slušných“ slovenských občanov. Jeho základným heslom je: „Rovnaký meter na bielych aj na cigánov!“ Ubezpečuje občanov, že urobí poriadok so zločermi v kravatách aj s parazitmi v osadách. Základným konštruktom sa tak stáva myšlienka, ktorá spočíva v tom, že spokojný budem v tejto spoločnosti práve vtedy, keď bude odstránený každý, kto mi v tom stojí.

Aj Rómovia si ho zvolili...

Najviac ohromujúcim faktom je to, že prieskumy ukázali, že aj samotní Rómovia volili túto extrémistickú politickú stranu. Bohužiaľ je nutné priznať, že dôvodom je „voličská negramotnosť“. Rómovia jednoducho nevedia správne voliť, sú ovplyvniteľní a často krát nemajú prehľad o aktuálnej politickej situácii. Podľa posledných štatistík žije na Slovensku cez 400 tisíc Rómov. Neuvedomujú si však, akú veľkú silu má každý a jeden hlas voliča.

Od volieb prešli skoro tri mesiace, nacisti sú v parlamente, občania sú stále nespokojní, no a napätie, diskriminácia i extrémizmus stále viac a viac volajú do sveta. Je našou úlohou, aby sme to zmenili. Nemusíme to robiť kvôli sebe či iným ľuďom okolo nás. Pracujeme na tom kvôli našim deťom a ich budúcnosti. Nikto z nás predsa nechce, aby naše ratoles-ty vyrastali v takomto nacistickom tábore.

Klaudia Vospálková

Dnes morálny víťazství, zítra evropská zkáza

Volební výsledky odhalily úplně jinou tvář slovenské křesťanské společnosti. Zatímco Fico (SMER) zažil totální prohru, Kotleba (Ľudová strana Naše Slovensko) a jeho občanští příznivci si vychutnávají evropskou pozornost a společenské vítězství. Slovenští vlastenci, inteligence a křesťané vydělali svými hlasy Kotlebovi cestu k vítězství. Vůdce, zachránce a hrdina slovenského národa už hrdě a odhodlaně nese po červeném koberci vlajku ĽSNS do parlamentu SR.

V očích extremistů a příznivců jeho vítězství vzbudilo vlnu nadšení, v očích Romů však zděšení a strach. Působí to jako politická satira, opak je ale pravdou, není to legace, je to demokraticky podporovaný extremismus. Ptám se demokratické idey, která trůní v nejvyspělejších státech světa: „Demokracie, je to tvoje morální vítězství, nebo začátek tvé zkázy?“ Strana ĽSNS nemá žádný politický program, do parlamentu se dostala s rasistickou ideou zatočit s uprchlíky, ale hlavně nejvíc s Romy. Ve volebním boji byl pro společnost nejsledovanějším politikem Kotleba. O jeho volební kampaň se postaral s prohlášením o uprchlících sám Robert Fico a média sledovaného hrdinu Mariána K. potom už vynesla na rukou až do parlamentu. Tomu se říká národní jednota. A jakou roli jsme v tom se-

hráli my Romové? Pro romské slovenské kandidáty do parlamentu mohly být tyto volby začátkem romského národního obrození. Romští voliči jim měli v tom pomoci a svým hlasem dostat romské kandidáty do parlamentu. Nestalo se tak, a zase jsme promarnili svoji šanci. Za další čtyři roky bude většinová společnost zase dál a netroufám si říci, kde budeme my. Co vím ale určitě, že budeme na tom hůř, než jsme dnes.

Pokud Romové nevěří romským kandidátům, aktivistům a svým zastupcům, tak by měli hledat zastání u krále Romů Botoše. Pokud ale ani tomu nedůvěřují, tak by se měli sami jako občané politicky angažovat ve veřejném životě tam, kde žijí a bydlí. Měli by znát nejen svá práva, ale i povinnosti. Měli by vést své děti ke vzdělávání, měli by se

sami vzdělávat, rozvíjet, což je v dnešní době pro člověka velice nutné. Především by měli chtít stejné možnosti jako mají majoritní občané tj. nárok na dlouhodobou práci, kvalitní bydlení, přístup do všech zařízení či například kvalitní zdravotní péči. Měli by být politicky uvědomělými občany, neupírat si volební právo, chodit volit a chtít být voleni i jako členové v majoritních stranách. A pokud Romové nevěří romským aktivistům a politikům, tak by měli oslovit mladé a vzdělané Romy a ti by se měli angažovat do regionální politiky a požádat politické strany o členství, a tak se angažovat ve veřejném životě. My, Roma, musíme konečně poznat regionální politiku, být prospěšní pro své město i společnost. Z pozice zastupitele se dá hodně ovlivnit, ale hlavně být platným a uvědomělým občanem. Když nemáme důvěru v romské politiky, tak bychom se měli zeptat sami sebe, kdo jsme my? Proč právě my jsme gamblery, dealery, pasáky, zloději a proč žijeme ze sociálních dávek? Pokud si zodpovíme tyto otázky a budeme je i řešit, tak budeme prospěšní nejen sobě, ale i politice, svému městu a celé společnosti. Získáme svoje společenské postavení a budeme vážení nejen jako Romové, ale i jako občané.

Gejza Horváth

Byty pro romské rodiny nejsou

I když výjimka může potvrzovat pravidlo. Aniž bych cokoliv dále popisoval, zmíním pouze tři příklady z praxe. Jsou výstižnější než jakékoliv nářky, které by jistě byly považovány ze strany postižených za nepřipadné a nepravdivé.

1. příklad se týká názorů prezidenta Miloše Zemana. Ten někdy na počátku své mise v Liberci na otázku jedné ženy „kdy budou Romové bydlet“ odpověděl: „Tehdy, až přestanou pálit parkety.“ Za tento hloupý a krutý bonmot sklídl potlesk na otevřené scéně. To samo o sobě je víc než vypovídající. Pan Zeman, ovšemže nevědomky, vyslovil jednu pravdu, totiž, že nejen on jako oficiální představitel země, ale i spousta příslušníků státní a samosprávné administrativy sdílí stále jeden a ten stejný názor – a to už hezky dlouho: Romové si byty nezaslouží, neumí se chovat!

2. příklad je ze šetření kanceláře Veřejné ochránkyně práv a nálezu ve věci jedné mladé romské rodiny z Brna, která si stěžovala na přístup jedné brněnské radnice. Byla vystěhována z bytu, řekněme slušného, a nastěhována do bytu o nejméně dvě kategorie horšího, záchod mimo byt na pavlači atd. Důvodem byly stížnosti občanů na chování rodiny. Rodinu jsem zastupoval a trval na tom, aby stížnost byla projednána ve správním řízení za účasti obou stran. Vystěhování z bytu nemělo být trestem, což byl akt mimořádně krutý, nýbrž mělo následovat další jednání při setrvání v bytu a vzájemná dohoda všech spolubydlících. Kancelář veřejné ochránkyně vyslovila nález, že jednání radnice se neprokázalo jako diskriminační a dále již jen

sdělovalo názor zastupitelů radnice. Stěžující si rodina je prý údajně spokojená. Je to přesně naopak.

Toto nemá být stížností na postup kanceláře veřejné ochránkyně. Je to jen popis běžné situace v šetření takových událostí, která ani jinak dopadnout nemůže. V nich je nejpodstatnější výpověď úředních „autorit“, které nezpochybnitelně důvěryhodně podávají informace o skutečném stavu věcí, zatímco stěžovatel je odsouzen hned od začátku do role nedůvěryhodné a chybní – a proto si zákrok radnice zaslouží už beze všeho dalšího. Že rodiny tohoto druhu dostávají smlouvy o nájmu bytu vždy jen na dobu určitou, už nikomu nedochází, a že se jedná o stav naprosto a jednoznačně odporující Ústavě, je nábilední. Vyhláška radnic má několikánásobně nižší právní význam než Ústava!

O tom je **3. příklad** – v Brně je činžovní dům, ve kterém bydlí dvacet partají. Dostane zde byt romská rodina a získá smlouvu na dobu určitou. Je naprostou samozřejmostí, že všech zbývajících devatenáct partají má smlouvy na doby neurčité (trvalé), nájemníci i úřad by nikdy ani ve snu nepřipustili uzavření smlouvy na dobu určitou. Jen té romské rodině je to jakási samozřejmá dáno na dobu určitou. Skandál? Nerovnost? Bylo to už předmětem mnoha stížností. Úředníci hrají roli mrtvého brouka. Už taky dost dlouho. Teď to má na stole brněnský primátor. Tak můžeme být zvědaví, co na to řekne.

Ať mi nikdo neříká, že tohle je program humánní evropské demokratické společnosti v oblasti bydlení.

Karel Holomek

Anketní otázka

Jaké máte osobní zkušenosti s bydlením a jaké překážky při shánění bydlení jste museli/musíte překonat?

Roman Ferko, ČR – Hradec Králové
Jsem Rom a držím s Romy, ale někteří naši lidé zdevastují byty a utečou. Potom se divíme, že gádže nám nechtějí pronajmát byty. Ano, vím, gádže jsou hrozný – když Rom má na sobě zlato, je špatný, kde to vzal. Když je špinavý, je taky špatný. Ale my Romové bychom se měli nad sebou zamyslet také. Majorita nás nikdy nepřijme, Češi jsou rasisté a jimi i zůstanou. V Německu tam nic takového není, nás Romy berou takové, jací jsme. V ČR za to může vláda, rasismus, diskriminace a nenávisť, ale ani my Romové nejsme bez viny.

Eleonora Facchin, Švýcarsko – Zug

Ja žijem vo Švajčiarsku a čo sa prenájmu bytu týka, tak prenajímateľ tu potrebuje od nájomcu záruky, že bude platiť a že bude užívať byt určitú dobu. Záruky vyplývajú zase naopak z povinnosti prenajímateľa voči nájomcovi. Byt musí byť čerstvo vymalovaný, nič nesmie byť poškodené, jedným slovom byt musí byť v poriadku, ako nový. To znamená, že prenajímateľ do bytu finančne investuje a preto sa zmluva uzatvára najmenej na dva roky. Nový nájomca musí garantovať, že buď má stabilnú prácu a odvádza dane, alebo má v banke na účte dostatok peňazí. Nemal by často meniť prenájom, no proste v zmluve je toho zahrnutého dosť. Ak by v Čechách, alebo na Slovensku bola vypracovaná aspoň časť takejto zmluvy, ani Rómovia by nemali mať problémy si prenajať byt. Ono je to tak, že kde je poriadok, tam ani nejaké veľké problémy nie sú. V prvom rade by si realitné agentúry a prenajímcovia mali v tom urobiť jasno, a potom by sa nemuseli báť ani Rómov. Toto je môj názor a takto to aj vo vyspelých krajinách chodí.

Jaroslav Facuna, Slovensko – Martin

Ľudia namiesto toho, aby hľadali riešenie, tak šíria nenávisť, ale tá ešte nič nevyriešila. Aj gádže devastujú byty, lenže na nich nikto nepoukazuje prstom. Ľudia by sa nemali posudzovať podľa pôvodu, alebo farby kože. Keby si príslušné orgány robili svoju prácu tak ako treba, tak by bolo po problémoch.

Renata Adamová, ČR – Chomutov

Co se týče Romů a jejich pronájmu bytu, tak jako sociální pracovníce se bohužel potýkám s velmi negativními zkušenostmi. Jsem svědkem, že Romové si byty pronajmou, poté je zdevastují a ještě utečou bez placení. Samozřejmě, že ne všichni, ale poslední dobou je jich více než dost. My jim pomůžeme vyřídít dávky, jeden či dva měsíce zaplatí a poté bez jakýchkoliv slov byt opustí. Potom mají problémy ti Romové, co za nic nemohou. I na ně je už pohlíženo s jakýmsi předsudkem. Vždy jsem odsuzovala špatné správce a pronajímatele bytů, ale po této zkušenosti jsem bohužel změnila názor. Otázkou je, co s tím?

Lýdia Kotlárová, Slovensko – Topoľčany

Rómovia majú s prenajímaním bytov dosť veľké problémy. Na vine nie sú len Rómovia, ale i štát, ktorý neumožňuje Rómom, aby si mohli riadne platiť poplatky, ktoré zaplatiť musia. Máloktorý Róm je zamestnaný a len zo sociálnych dávok sa vysoké nájomné jednoducho platiť nedá. Ak Róm zaplatí nájomné, tak už nezaplatí vodu, elektrinu, plyn a iné služby. Majiteľ bytu mu odpojí hodiny a týmto v domácnosti vzniká nedostatočná hygiena a nedostatočné udržiavanie bytu. Byt chátra a potom už nastáva devastovanie bytu, ktoré je v tak veľkej miere Rómom vytýkané. V prípade, že Róm nezaplatí nájom, je donútený majiteľom byt opustiť a je jedno, či je to štátny, alebo súkromný byt. Z ľudí sa tak stávajú bezdomovci, alebo prinajhoršom sa nasťahujú k rodine, kde býva viac osôb. Aj v tomto prípade znovu nastáva problém s hygienou a s devastovaním bytu. Štátne bytové podniky schválne nechajú Rómov, aby im dlhy za nájom narástli a potom ich jednoducho vyhodí z bytu, bez náhrady bytu.

Růžena Oláhová, ČR – Trutnov

Po 21 letech jsem se odstěhovala z bytu 2+1. Potřebovali jsme větší byt, po matčině smrti jsem si brala do vlastní péče dva své sourozence, zbavené svéprávnosti. Sehnat podnájem jako Romka bylo velice

těžké. Když jsme se šli podívat na byt, majitelka bytu řekla ano, ale musela jsem jí dát své rodné číslo. Potom si ověřovala, zda nejsem v exekuci – samozřejmě nejsem, a žádné dluhy nemám. I tak mi za dva dny zavolala a řekla, že byt prodává. Ale našli se i jiní majitelé. I když jsem je telefonicky upozorňovala, že jsem Romka, byli ochotni mi vyjít vstříc. Ale když zjistili, že nemám žádné vzdělání, tak už nás nechtěli. Proto jsem se rozhodla pronajmout si městský byt. Musela jsem ale složit kauci 50 000 Kč. Ano, mám přemrštěně drahý byt, se vším všudy platím 15 500 korun měsíčně. Nemáme to lehké, žijeme skromně, ale jsme rádi, že nebydlíme v soukromém sektoru. Nikdo mě nemůže vyhodit jen tak a kdy se mu zachce.

Helena Ferenčíková, ČR – Brno

Chtěla bych říct, že městský úřad, to je jeden velký bordel. Pochopila jsem, že já jako Romka od nich byt nedostanu. Už se ani nedivím, že čekám víc jak šest let. Pořad mě jen zamítají, ale vím, že dávají byty i takovým lidem, kteří si to ani nezaslouží. Byt za krátkou dobu zdevastují, nadělají dluhy a úřad je potom vystěhuje do ubytoven, kde jim na drahé bydlení přispívá stát. Je to nespravedlivé, já i s rodinou máme na důstojné bydlení právo. Už nemám sil s nimi dál bojovat, už ani nevěřím, že byt ještě někdy dostanu.

Michal Šamko, ČR – Zruč nad Sázavou

Momentálně sám hledám podnájem, a proto jsem rád za toto téma. Byt, ve kterém bydlím, majitel prodává a já se musím vystěhovat. Už dva měsíce sháním slušné bydlení a podmínky jsou skoro nespílitelné. Vysoké nájem neodpovídají kvalitě bytu a tři měsíční kauce + nájem a odměna realitce, to vše je pro mne naprosto likvidační. Navíc řeším i jiné problémy. Telefonuji na nabídky bytu a vše vypadá slibně jen do té doby, než řeknu, že jsem Rom. V té chvíli mi makléř oznámí, že byt se Romům nepronajímá. Majitel by si tím pošval proti sobě své bílé sousedy. Nebo že s Romy má špatné zkušenosti. Pokud se ve výběrovém řízení o byt uchází i Rom, ten ho nikdy nedostane, i když skýtá největší platební záruku. Nepomohla mi ani nabídka, že předem vyplatím půlroční nájem. Obava z romských neplatičů a stížností na Romy jsou bohužel veliké. Pokud občan romského původu musí opustit byt a hledat si nové bydlení, je pro něj ponižující dokazovat, že je normální a slušný člověk. Je úmorné vysvětlovat majitelům bytu i makléřům, že nejste problémoví, že jste člověk jako každý jiný. Už jsem také zažil, že majitel bytu si vyžádal můj „kádrový posudek“ na předešlém pobytu. Jako Rom i jako občan ČR si myslím, že v této oblasti je nutná razantní právní změna. I Rom má právo na slušné bydlení a zajištění své rodiny. Ale není tomu tak, Romové musí přijmout bydlení na ubytovně 3.–4. kategorie a platit tam drahé nájem. Nejsem sám, kdo se potýká s tímto problémem. Zbývají mi už jen tři týdny a z bytu se budu muset vystěhovat. Byt ještě nemám a už ani nevěřím, že ho seženu. Mám strach, kam půjdu s dětmi a s manželkou. Je to pro mne deprimující situace.

Simona Žigová, ČR – Moravský Písek

Sama jsem měla zkušenost s hledáním bytu. Dojeli jsme z Anglie a neměli jsme kde bydlet. Bydleli jsme u syna, ale prostorově malý byt nám všem nevyhovoval. Pomohli nám přátelé, dali nám na dva měsíce k dispozici dva pokoje. Mezitím jsme si ale hledali podnájem a věděli jsme, že jako romská rodina s dětmi nemáme žádnou šanci. Proto jsme zvolili malou lest. Na prohlídce bytů jsem s manželem nechodila, chodila s ním naše česká přítelkyně. Říkali, že jsou manželé a že mají dvě děti. Jedna Češka, když viděla Roma s bílou manželkou, tak jí ani nevadilo, že manžel je Rom. Když paní domácí byla ochotna jim dát smlouvu na rok, tak manžel vyšel ven s pravdou. Řekl, že má manželku Romku a že toto je naše česká kamarádka, která nám chce tímto malým trikem pomoci. Byl to trapas, ale nakonec nás paní do bytu vzala, smlouvu nám ale dala jen na půl roku. Když poznala, že nemá s námi žádné problémy, byla spokojena, prodloužila nám smlouvu na dva roky a ještě nás vybavila nádobím.

Už tam nebydlíme, máme vlastní bydlení a jsme rádi, že už nic nemusíme hledat. Máme konečně klid, byla to ale hrozná zkušenost, první a díky bohu i poslední.

komentář

Dozvuky Mezinárodního dne Romů

KAREL HOLOMEK

V rámci Mezinárodního dne Romů slaveného dne 8. dubna se poněkud zapomnělo na Mezinárodní den romského holocaustu, který se připomíná dne 2. srpna z roku 1944 na památku smutné a tragické události, která se stala v Osvětimi, kde během jedné noci nalezlo smrt v plynové komoře na 2 900 Romů – starců, žen a dětí. Ten den Vám ještě stačíme připomenout.

Ale uplynulý 16. květen 1944 je Dnem romského odboje. Je to neznámá událost, která se zcela vymyká povědomí o chování Romů v Osvětimi, které je prezentováno spíše jako chování pasivních obětí. Stojí za to si o tom něco říci.

Prostory takzvaného cikánského rodinného tábora měly být uprázdněny pro 10 000 židovských žen z Maďarska, které se právě v té době dostaly transportem do Osvětimi.

Už 15. května na možnost likvidace cikánského tábora upozornil jeho osazenstvo velitel cikánského tábora, jugoslávský vězeň jménem Bonigut, který zastával funkci „rapportführera“. V té době zde bylo usazeno na 6 500 Romů. Signálem pro začátek akce mělo být vyzvánění gongů, takzvané „lágršpere“. Romové se vyzbrojili pracovními nástroji, které měli po ruce, jako jsou rýče, lopaty a jiné, a byli odhodláni vzdorovat a nejit na smrt jako ovce.

Následujícího dne večer přijelo auty 50 až 60 esesmanů, ozbrojených samopaly a obklíčilo tábor. Vyzvali Romy, aby vyšli, vešli do baráků a křičeli na Romy. Romové se ani nepohnuli a ven nevyšli. Esesmani nic nepořídili a prostor tábora opustili. Pro tentokrát byli Romové zachráněni.

O dva měsíce později však všichni skončili v plynové komoře.

Přesto tato událost je hodnocena jako aktivní odpor Romů proti násilí a svědčí o vysoké morální úrovni romských vězňů a jejich statečnosti.

Jan Cverčko, ČR – Liberec

Romové při hledání bytu bojují s předsudky, které jsou v mnohých případech i oprávněné. Někteří Romové, i když mají peníze, tak nájem neplatí. Potom při ročním vyúčtování jim dodavatelé služeb nepovolí splátkový kalendář, a Romové se tak dostanou do platební neschopnosti. Pronásledují je nejen dodavatelé energií, ale i samotný majitel bytu. Někteří majitelé těží i z toho, že Romové nemají skoro žádné příležitosti. Vlákají Romy do svých zřícenin, kde musí platit nájem jako za byt I. kategorie. Předražené nájemné někteří Romové jsou schopni platit jen určitou dobu a potom odejdou. Pak je tu i problém mezi statní správou a majiteli domu. Legislativa, kterou se řídí státní správa, má za úkol ověřit, zda vyplácení dávek na bydlení není zneužíváno. Majitele to ale nezajímá a pak se diví, když jim lidé nezaplatí nájemné. Za některé chátrající domy nenesou vinu Romové. Záleží, co je psáno ve smlouvě. Jaké opravy hradí nájemník a jaké majitel či správce. Další velký problém je v tom, že Romové vůbec nečtou smlouvy. Tam se totiž píše nejen o právech, ale i o povinnostech. Jedním z největších problémů neplatičů nájmu jsou jejich samotné dluhy, které mají buď u bývalých pronajímatelů nebo na službách. V Anglii, ale i jinde v Evropě, pokud člověk neplatí za služby, snaží se mu vyjít vstříc. Buď nízkou splátkou + pravidelná platba. Řeší to ale i tak, že mu odeberou paušálové odběrové hodiny a dodají mu odběrové hodiny s tzv. dobíjecím klíčem, který si dlužník může dobít v obchodě nebo na poště. Pak může člověk dluhy splácet. Jenže v tomhle státě by to nešlo, tady funguje byrokracie a ožebračování lidí. V tomto systému jsou už nuceni žít i Češi, už i oni jsou nuceni chovat se jak Romové.

Vojtěch Rác, ČR – Kladno

V otázkách bytové politiky Romů v 90% hrají roli předsudky. Ale u nás na Kladně jde především o to, že při podání žádosti o byt málokterá romská rodina splňuje požadovaná kritéria. Například, každá žádost o byt je přijatá, ale musí být jištěná desetitisícovou kaucí. Další překážkou mohou být nezaplacené popelnice, nezaplacený dopravní přestupek, dluh na finančním úřadě, nebo exekuční řízení. Bohužel pokud městská rada zjistí tato fakta, je kauce navrácená a žádost o byt vyřazená. Přesto musím říct, že u nás na Kladně velké procento Romů bydlí a jsou v naprosté pohodě. V soukromém bytovém sektoru je situace jiná, velmi odlišná, ale i tam bydlí romské rodiny bez problémů. Znáám ale i Romy, kteří jsou finančně velmi dobře situováni, ale nebydlí bych s nimi na jedné chodbě ani zadarmo. Bohužel i taková je pravda.

Připravil Gejza Horváth

Chcete přispívat na naše anketní stránky?

**Ozvěte se na rhangos@volny.cz,
nebo přímo šéfredaktorovi
na romanohangos@gmail.com.**

Rodav o kher

Sako Rom, talam sako romaňi fajta, džanel, so oda hin pharipen te rodel peske o kher. Adadžives andre kada bengipen. Varekana sas oda lokes, mangelas pro viboris, irinenas mangipen a užarelas pes. Nadžalas oda maj, aľe džalas. Pro agor savore bešenas. Sar na, irinelas pes prezidentoske a sa džalas sigeder. Na sas manuša pro ulici, pre ubitovňi, sar adadžives.

Te rodel o kher adadžives? Uf, baro pharipen! Kampel but love pre kau-cija, o najomne bare, zijand te vakereľ. Sostar te poťinel, la socialkatar?

Baro pharipen tiž hin oda, hoj le Romenge ňiko na kamel te del kher. „Romenge the džuklenge o khera na das,“ vakeren o rasisti pro internetos. Oda aľe našťi keren, o zakoni kada na domukhen.

The me korkoro prindžardom, so oda hin. Rodahas o kher, o love andre žeba, mek le gadženge thodom pro skamind bare love. Zijand, ňič na molas, sar dikhle, hoj som Rom.

Džanen, so kerďam? E piraňi mire čhaske hin gadži, bičhadam la, lake o kher dine.

Koda, ko naprindžardas kada pharipen, na paľala. Našťi amen mukhas, musaj amen te maras vaš amare čačipena. Našťi amen mukhas tele te ruginel.

Hin oda phares, aľe džal oda.

Jan Horváth

Hledám byt

Každý Rom, téměř každá romská rodina, ví, co to je za starost při hledání bytu k pronajmutí. Zvláště dnes, za dob divokého kapitalismu. Dříve to bylo jednodušší, požádal se příslušný bytový odbor, napsala žádost a čekalo se. Pravda, nebylo to hned, nicméně skoro každý bydlel a byl spokojen. V opačném případě se napsala stížnost prezidentovi a věci se hnuly rychlostí blesku.

Bydleli všichni, nebylo bezdomovců živořících na ulicích, na ubytovnách a v drahých azylových domech, jak je tomu dnes.

Hledat pronájem bytu je pro Romy stresující záležitostí vyžadující hodně úsilí a nervů. Realitní kanceláře požadují několikaměsíční kauce, nájem bytů jsou tak vysoké, že si to normální lidé nemohou dovolit, natož ti, kteří jsou na sociálních dávkách.

Dalším velkým problémem je to, že lidé nechtějí Romům pronajímat. „Romům a psům nepronajímáme,“ píše se na internetu. Zákon to nedovoluje přímo, zakazuje diskriminaci, avšak realita je jiná.

Zažil jsem to na vlastní kůži. Po telefonu jsem si dojednal schůzku, jakmile zjistili, že jsem Rom – konečná. Začali se vymlouvat, dokonce jsem jim ukazoval peníze, že zaplatím nájem rok dopředu, bohužel. Nic nepomohlo. Tak jsme se rozhodli pro malou lest. Přítelkyně mého syna je bílá a uspěla, ji byt pronajali.

Ten, kdo nezažil, nikdy nepochopí. Je to tak ponižující, depresivní, hrůza hrůzoucí. Co s tím dělat? Nezbyvá než bojovat za svá práva až do konce a nevzdávat se. Nesmíme si všechno nechat líbit.

Je to těžké, ale účinné.

Jan Horváth

www.romea.cz

**Informační portál o všem,
co se děje ve světě Romů**

Dámy a pánové: Barbora Botošová!

Hlavní hvězdou, která vystoupila několikrát v průběhu Brněnského muzejní noci, je mladá romská houslistka a primáška, Barbora Botošová.

Sedmadvacetiletá Barbora je vnučkou slavného romského houslisty Jána Berkého Mrenici, který jí odkázal své housle. Jeho duchovní dědictví vnímá jako velký závazek. „Snažím se dělat vše co nejlépe, jak umím. Právě proto, že pocházím ze známého hudebnického rodu, se ode mě mnoho očekává,“ říká mladá hudebnice s pokorou ke svému talentu i předkům.

Už jako dítě vyhrávala mnoho soutěží ve hře na housle, vystudovala ale Vysokou školu výtvarného umění. Hraje tradiční romskou hudbu i jazz, založila kapelu Bohemiens, se kterou jezdí po celém světě.

Barbora Botošová je kromě houslistky také primáškou. Není to pro ženy, navíc takto mladé, vůbec běžné. Jediná známá romská primáška byla Cinka Panna, která žila v 17. století.

„Musela se převlékat za muže, aby ji jako primášku přijali a respektovali,“ říká Barbora a dodává: „Nejsem jediná primáška pohybu-

jící se v oblasti folkloru, jsem ale jediná se stálou kapelou. Emancipace zkrátka postupuje už i v tomto směru.“

„Hraní na housle je pro mě jako žít svůj sen a stále se snažím si plnit další. Jsem člověk, který stále potřebuje něco tvořit a dělat to, co mu přináší radost,“ říká mladá umělkyně, která vystoupila v Brně vůbec poprvé.

Se svou kapelou Barbora Botošová Band zahrála na venkovním podiu před Muzeem romské kultury, jako hosta pozvala polskou zpěvač-

ku Agatu Siemazsko, která kromě slovenštiny zpívá také v romštině. Koncerty tradiční romské hudby se setkaly s obrovským úspěchem u místních Romů i návštěvníků Brněnského muzejní noci z jiných částí města. „Přišli jsme na koncert v rámci muzejní noci,“ svěřila se nadšená návštěvnice s osmiletou dcerkou. „Malá odsud ale vůbec nechce odejít do jiných institucí, budeme tady muset zůstat až do konce,“ usmála se na závěr.

Text a foto:

Alica Sigmund Heráková

KROMĚŘÍŽSKÁ VÝZVA – 21. 5. 2016

My, občané ze všech koutů České republiky, jsme se dnes sešli v Kroměříži, abychom vyzvali všechny odpovědné lidi naší země ke společné akci při volbě příštího prezidenta.

Ještě před několika lety nikoho nenapadlo, že hodnoty svobody a demokracie u nás budou ohrože-

ny. Jsou. Čelíme dnes nebezpečí zvratu od demokratického vývoje k autoritativní formě vlády populistů a posunu naší země do sféry vlivu nedemokratických režimů, jež neuznávají hodnoty svobody a lidské důstojnosti.

Jsmo v bodu zlomu. Stojíme na křižovatce Západ nebo Východ, de-

mokracie nebo autoritativní režim, prosperita nebo chudoba. Nejde o nic menšího, dnes probíhá boj o to, kam naše země bude směřovat. Prezident, jakožto nejvyšší ústavní činitel, může významnou měrou toto směřování ovlivnit.

Budeme proto hledat a prosazovat prezidenta:

1. Spojovatele, který nebude společnost rozdělovat, nýbrž smiřovat, a který bude hledat napříč celou společností shodu na řešení dlouhodobých problémů naší země.
2. Osobnost, která bude pozitivně ovlivňovat společenskou atmosféru u nás a která bude též respektována a přijímána našimi přirozenými spojenci v Evropě a ve světě.
3. Člověka otevřeného, který bude citlivě a zároveň odpovědně vystupovat vůči lidem jiných vyznání, kultur a barvy pleti.
4. Rozhodnou osobnost, která z titulu své funkce vrchního velitele armády bude stát pevně za naším ukotvením v obranném svaz-

ku NATO a bude rozvíjet porozumění a spolupráci v rámci EU.

5. Státníka, který sleduje dlouhodobé cíle a směřuje naši společnost k trvale udržitelné prosperitě a k svobodě.
6. Občana, který lépe než ostatní ví, že politická moc se musí podřizovat ústavě a zákonům, a který jako prezident je sám důslednou zárukou tohoto pravidla.
7. Morální autoritu, která bude vzorem pro celý národ, slušného člověka, za něhož se lidé nebudou muset stydět. Takového prezidenta dnes nemáme.

Vyzýváme všechny odpovědné občany České republiky:

- Propojme se a vybudujme po celém území republiky rozsáhlou **sít' aktivních občanů a iniciativ**, která bude podporovat demokratické kandidáty v příštích prezidentských volbách a která pomůže zvolit důstojnou a odpovědnou hlavu našeho státu.
- Učiňme **diskusi** o kvalitním prezidentském kandidátovi **věcí ve-**

řejnou. Nenechme si tuto diskusi vzít mediálními kouzly a marketingovými triky. V rámci celonárodní diskuse usilujme o to, pozitivně ovlivnit společenskou atmosféru v naší zemi, pozvednout opět do společného povědomí hodnoty demokracie, svobody a právního státu.

- Neurčujme budoucího kandidáta od zeleného stolu. Dejme prostor celému **pelotonu vhodných demokratických kandidátů**, z nichž nakonec společně podpoříme jednoho, který bude mít největší šanci na úspěch.

Je nejvyšší čas procitnout z pasivity. Netříštíme síly a spojme se v obraně **hodnot demokracie a svobody**, na nichž v roce 1918 vzniklo Československo a k nimž jsme se přihlásili v listopadu 1989. Budeme stát proti přesile miliardového kapitálu. Ale vyhrájeme, pokud proti ní postavíme společný demokratický kapitál a inteligenci občanské společnosti po celé zemi.

Karel Holomek,
jeden z účastníků

foto: ČTK/Roman Vondrouš

Nepanikařte! Říká Radek Banga

Radek Banga, rapper, zpěvák a textař se narodil 27. března 1982 v Praze. Jeho hudební produkce je známá a viditelná nejen v ČR, ale i v zahraničí. Ten, kdo je Radkův fanouškem, také ví, že se věnuje svému projektu s názvem „Když chceš, tak to dokážeš!“ S tímhle programem jezdí po celé České republice.

S kapelou Gipsy.cz měli nedávno úspěšný koncert v Alžírsku. Co všechno se dělo dál, se dozvíte v rozhovoru s ním. Příjemné čtení.

Ahoj, Radku, přes koho se Ti naskytla hudební nabídka jet vystupovat se svou produkcí do Alžírsku?

Pořadatelem byl místní festival, jehož cílem je propagovat kulturu EU. Cestu jsme podnikli ve spolupráci s Českou ambasadou.

Jak jste se s kapelou připravovali? Vůbec nijak, pojali jsme to jako každý jiný koncert. Místní lidé jsou velmi přívětiví a neomezují se v poznávání, takže se nebylo čeho bát.

Říká se, že v každé zemi je jiná energie, jiný styl života a jiní lidé, jaká byla energie v Alžírsku a jak vás místní komunita lidí přijala? Energie byla výborná. Měli jsme narváno, takže to považují za úspěšnou misi.

A co romská hudba, jak ji přijali? Naše hudba jim byla blízká. Vždyť hudba z Alžírsku je také velmi energická.

Co vám tato významná cesta spojená s úspěšným koncertem dala? Vůbec celý pobyt v této muslimské zemi nás trochu uklidnil a zároveň v nás probudil novou zvědavost. Mluvili jsme o uprchlické krizi s mnoha místními lidmi, což bylo obohacující. Úspěch jen ukázal, že Alžírčané by spíše rádi byli za dobře s EU, především s Francií.

Bohužel vztahy jsou komplikované. Věřím, že náš koncert místní fanoušky také obohatil, a to nejen hudebně.

Jaké máte plány s kapelou Gipsy.cz, kam všude se chystáte, kde vás můžou fanoušci vidět a slyšet? Budoucí snaha Gipsy.cz se bude soustřeďovat opět na evropský trh. Určitě ale nezapomeneme také na naše věrné české, či slovenské fanoušky.

Radku, já Ti děkuji za příjemný rozhovor, nabízí se Ti prostor, co bys chtěl vzkázat čtenářům Romano hangos?

Snad jen to, aby se nenechali zatáhnout do beztak již velké paniky v otázce muslimské krize. Je třeba uklidnit emoce a začít řešit fakta. Celá ta věc je hodně složitá, ale jsem přesvědčený, že většina muslimů nechce žádné konflikty. Naopak. Oni mají svých problémů dost. Bohužel mezi uprchlíky jsou i lidé, jenž nepotřebují pomoc, ale pojďme si říct, jak to je – mezi každou skupinou lidí najdeme lidi dobré a také bohužel ty špatné.

*rozhovor připravila
Veronika Kačová*

foto: archiv Radka Bangy

O Radek Banga

hino dženo, so kerel rap, giľavel, the irinel o lava pro giľa. Uľiľas pes 27. marcos 1982 ke Praha. Leskri bařavibnaskeri buťi džal avri te diľhol, na ĉa andre ĉechiko republika, aľe he andre cuzina. Koda, ko le Radkus prindžarel, tiž džanel, hoj kerel avri peskro projektos, savo pes viĉinel „Te kames, ta oda kereha!“ Kale programoha phirel pal calo ĉechiko republika. La kapelaha Gipsy.cz len ehas baro koncertos andro Alžirsko. So pes odej aĉhiľas, tumen dodžane-na, sar peske peginena kada vakeriben. Šukar giňipen.

Servus, Radku, ko tut diňas kala bařavibnaskeri buťi, hoj řaj džas te bařavel tira kapelaha andro Alžirsko?

Poradateľis ehas mistno festivalos, leskri buťi ehin te sikhavel avri e kultura andal EU. O drom kerdam avri jekhetane la ĉechikona ambasadaħa.

Sar tumen la kapelaha pripravinenas?

Nisar, liľam oda sar sako koncertos. O džene, so odoj beřen, hine but barjeľeskere, the na odcirden pes and-

ro koda, so kamen te dikhel, ta nahas pes sostar te daral.

Phenel pes, hoj andre savore phuva chin aver energija, aver dživipen the aver manuša, savi ehas energija andro Alžirsko, the sar tumen o džene, so odoj beřen, liľe?

E energija odoj ehas igen mišto. Avile pre amende te dikhel but džene, řaj ĉa phenav, hoj amen ehas bacht.

The sar liľe o romano bařaviben? Amaro bařaviben lenge ehas pařoreste. Hem o bařaviben khatar Alžirsko ehin tiž but energicko.

So tumenge kada baro drom he bachtalo koncertos diňas?

Cala dživesa, so samas andre kaľa muslimsko phuv, amenge kerdas ĉeporo laĉhes pro jilo, the bariľas andre amende nevo phuĉkeriben. Vakerahas pal e uprchlicko bida le dženenca, but man oda diňas.

Bacht ĉa sikhadřas, hoj bi o Alžirana kamľanas te avel laĉhes la EU, nekbuter la Francijaha. Bibacht, hoj o dovakeriben ehin but pharo.

Paťav, hoj amaro koncertos le dženen tiž but diňas, the na ĉa andro bařaviben.

So tumen la kapelaha Gipsy.cz uźarel, kaj tumen řadzik sikhavena, kaj tumen o fanuřki řaj dikhen the řunen?

Andre tajsaskeri buťi keraha avri o koncerti hinke andre Evropa. Aľe bizo na pobisteraha he pre ĉechike the slovenske fanuřki.

Radku, me tuke paľikerav vař o laľho vakeriben, the řaj akanak phenes vareso tu le dženenge, so ginen o Romano hangos?

Řaj ĉa kada, hoj pes te na mukhen te lel andre bari panika, andro vakeriben pal e muslimsko bida. Kampol ĉa te na daral, the te rjeřinel o fakta. Calo kada vakeriben pal lende ehin but pharo, aľe paťav, hoj but muslima na kamen řisave konflikti. Ehin oda previsardo. Len ehin peskre problemi but. Bibacht, hoj mařkar uprchlika ehin he o džene, save na kamen te řegetinel, aľe phenen tumenge, sar oda ehin – mařkar sako skupina pes rakhela he laĉhe, he nalaĉhe džene.

Irindřas e Veronika Kaĉo

O růže je třeba se starat, tráva by měla být vždy zelená

V Brně v květnu proběhla mezinárodní konference For Roma with Roma (čes. O Romech s Romy). Konference se zúčastnili novináři z německého Spiegel On-Line, Al-Jazeera, z estonských, italských a českých médií. K velkému překvapení organizátorů konference se nezúčastnili představitelé regionálních a celostátních českých médií.

Konference byla pojatá jako seminář, kde každý ze zúčastněných mohl mít svůj postřeh nebo položit otázku v rámci panelové diskuse. Mezi účinkujícími konference byla Lavina Banu z Protidiskriminačního a koordinačního úřadu pro romskou problematiku při Evropské komisi, ředitelka IQ Roma Servis Katarína Klamková, zastupitelé evropských univerzit i nevládních organi-

zací. „Romům se musí začít vnítně věřit, v prvé řadě v jejich rovnocenný potenciál. Tento potenciál je potřeba povzbuzovat i jinak než akademickou cestu, ale v přímém lidském kontaktu. V žádném případě nemohu přijmout evropské poselství, že Romům stačí základní vzdělání. Všichni jsme stejní, proto trvám na tom, že romské sebevědomí je potřeba realizovat na středních a vysokých školách,“ zahájila svoji řeč ředitelka IQ Roma Servis.

Důležitým poselstvím konference, na kterém se shodli všichni zúčastnění, byla myšlenka, že jako v každé komunitě nebo národním celku „i mezi Romy je obyčejná tráva a růže, a je potřeba se starat o růže a zajistit, aby tráva byla vždy zelená.“ Takové poselství lze chápat jako snahu poukázat na to, že

státní administrativní a vzdělávací systém by měl fungovat jako laskavý zahradník, který se stará o svoji zahrádku a dává veškeré prostředky a síly, aby jeho květy byly silné a schopné. A aby talentovaným dětem se dostalo toho nejlepšího, co města nabízí a obyčejní lidé, senioři a postižení měli důstojnou kvalitu života a potřebnou péči.

Kromě zahraničních novinářů se konference zúčastnili i představitelé českých médií zaměřených na problematiku Romů a českých menšin. Poklidnou atmosféru konference rozohnil šéf Společensví Romů na Moravě Karel Holomek, když reagoval na příspěvek jednoho z účastníků diskuze Kozumplika na téma tzv. nové strategie vlády, která se týká rovného přístupu ve vzdělání. „Strategii známe již

od roku 2000, vše, co je v ní obsaženo, je jen parafráze šestnáct let starých myšlenek. Nemůžu souhlasit s tím, že není vůle ve vládě tuto strategii uskutečnit. Například ministr Dienstbier je silně limitovaným dětem se dostalo toho nejlepšího, co města nabízí a obyčejní lidé, senioři a postižení měli důstojnou kvalitu života a potřebnou péči. Tito lidé propagují myšlenku, že Romové by měli chodit do zvláštních škol. Situace v České republice se může změnit jen ve chvíli, kdy ze svých úřadů odejdou hlavní rasisté a xenofobové, v čele se současným prezidentem Zemanem,“ řekl zahraničním novinářům Karel Holomek.

Konference proběhla uprosřed tzv. brněnského Bronxu, v prostorách inovačního centra Impact Hub.

Účastníci konference měli možnost seznámit se s inkriminovanými „romskými ulicemi“ a udělat si na dení svůj vlastní názor. Po tom, co viděli, optimismus neopustil jejich srdce a návštěva nově otevřeného nahrávacího studia Amaro records na ulici Milady Horákové zvedla náladu všem. „Budování takových pozitivních míst, která budou otevřená pro každého, je cesta ke zlepšení atmosféry v českých městech. Budeme na tom pracovat společně,“ řekla jedna z organizátorek mezinárodního setkání, Eva Klepáčková. For Roma with Roma je mezinárodní diskuzní platforma Evropské komise, která se koná po celém světě. Myšlenky a příběhy, které na konferenci vznikají, se sdílí s účastníky této platformy ve všech státech Evropy.

Sabir Agalarov

Já a bydlení

Zkušenost s bydlením zatím nemám, jelikož jsem dostala městský byt a zatím jsem obývala byt společně se svými rodiči a jedenácti sourozenci. Byt byl o velikosti 3+1. Pokoje byly rozdělené pro mé sestry, bratry a rodiče. Kuchyň byla menší velikosti. Pokoj, kde spali rodiče společně s menšími dětmi, sloužil i jako místnost, kde jsme se stravovali a vítali návštěvy. Měli jsme spokojené bydlení, i když jsme bydleli v romské čtvrti. Místní Romové se pravidelně scházeli na schůze, kde si povídali do dlouhých nočních hodin, co je nového, co se kde stalo. Romano vakeriben, jak se říká. Líbilo se mi to, ale rodiče nás vychovávali úplně jinak. Doma jsme museli být vždycky v 18 hodin a už být v posteli nebo se dívat na pohádky. Sledovali jsme z oken život našich vrstevníků, kteří večer pod okny zpívali, tancovali a mluvili o všem možném, často jsme to potichu slyšeli i my, smáli jsme se, až jsme nakonec usnuli. Tato ulice nesla název Dolní brána, ulici obývali jenom Romové. Každý nerom se touto ulicí bál projít. Za sousedy jsme měli slušnou romskou rodinu a jednoho neroma. Jako dítě si ještě pamatuji bydlení ve dvoupokojovém bytě, přičemž jedna místnost byla tak malá, že byla neobyvatelná. V jednom pokoji nás bydlelo deset. Dobře si pamatuji, že moji rodiče vždy bojovali o to, aby měli větší byt.

Po několika letech odkoupil celou lokalitu olomoucký majitel a všechny místní Romy vystěhoval, respektive všechny šoupnul do sociálních bytů. Pro naši rodinu to bylo nenormální. Za prvé, nikdy jsme nebyli neplatiči, řádně jsme platili a neměli jsme vůči městu žádné závazky. Chodili jsme do školy a s naší rodinou nebyl nikdy žádný problém. Okamžitě můj táta reagoval a bránil se, chodil každý den za starostou a psal na různé instituce, aby udělali výjimku a přidělili nám řádný městský byt o velikosti 3+1. Slibovali nám, že nám najdou vhodné bydlení, ale trvalo to pět let.

Museli jsme se odstěhovat několik kilometrů mimo město. Do bytu, kde nebyla teplá voda, topení. Museli jsme se naučit chodit hledat dřevo, abychom mohli jíst, koupat se a žít jako normální lidé. V této lokalitě, které nesla název U Jezu, Žilina, bydlelo deset let několik romských rodin, byli to od táty příbuzní. Ti neměli žádný problém se s podmínkami ztotožnit. Byli už zvyklí a chovali se vůči nám velmi nadřazeně. My jsme se celou tu dobu prali se vším tím, abychom se začlenili a přijali to, kde bydlíme. Bylo to období doufání, že se snad brzo už odstěhujeme a konečně budeme mít teplou vodu a topení. Za tuto dobu jsem několikrát onemocněla a chátřala na zdraví. Jelikož jsme měli špatné podmínky pro náš zdravotní stav. Byly dny, kdy jsme spávali v teplákách, svetrech, čepicích a rukavicích. Nemohli jsme se zahřát. Já nesnášela, když jsem usínala a musela vždycky co pět minut vstávat a přikládat do kamen dřevo. Modlila jsem se, ať už to peklo, které jsme zažívali, brzo skončí. Nejhorší období, které nás poznamenalo, byla zima, museli jsme se postarat, abychom měli zásoby dřeva na horší dny, většinou táta s klukama chodili sbírat dřevo. Bydleli jsme u splavu, jednou nás postihly i povodně a to byla potom katastrofa. Táta neustále chodil za úředníky, až nám nový starosta slíbil nové bydlení. Trvalo to 4 roky, než nastala změna. Nastal den, kdy jsme se z té lokality stěhovali. To byla radost, to jste měli vidět.

Nyní bydlíme na pěkném místě. Byt je o velikosti 2+1 se zahrádkou. Tam si mamka pěstuje rajčata, jahody, brambory. S rodiči žijí ještě čtyři nezletilé děti. Snem naší rodiny je mít velký rodinný domek se zahradou. Tak snad se to někdy splní.

Veronika Kačová

Setkání cimbálových muzik Valašského království 2016

Hlavní snahou organizátorů je rozvíjet i nadále folklór a lidové tradice pomocí dětských i dospělých lidových hudeb a nenechat ustrnout ojedinělou valašskou kulturu Karpatského oblouku, trojmezí Polska, České republiky a Slovenska.

Na frenštátském náměstí již tradičně festival vytváří skvělou hudební atmosféru. Návštěvnost festivalu je každým rokem velice bohatá. V rámci doprovodného programu byla např. pro děti připravena kreativní dílna, kreslení na keramiku. Podávalo se zdarma pivo a celkově se festivalem nesla nabitá pozitivní energie.

Sešla se tu řada folklórních souborů z České republiky a ze zahraničí. Mezi ně patřily: CM Javořina – Rožnov p.R, CM Valášek – Kozlovice, CM Radhošť – Rožnov p. R, CM Petra Valy, Gernátovci – Turzovka (SK), Kapela Warzonka – Jelesnia (PL), Ritka Magyar Folkband (HU), WOLFARIAN z Brna, Cikne Čhave – Nový Jičín.

Závěrem festivalu byla beseda v restauraci Radegastovna s cimbalovou muzikou Petra Valy. Nezbyvá než opět potvrdit, že hudba a tanec sblíží bez rozdílu a předsudků.

Veronika Kačová

Festival Ghettofest v červnu oslaví pět let svojí existence

Druhý červnový víkend 11.–12. června čeká obyvatelé Brna a brněnského Bronxu další ročník populárního multikulturního festivalu Ghettofest, letos se na něj přitom mohou těšit již popáté.

Multižánrový festival, jehož hlavním poselstvím je propojování kultur, vyvracení předsudků, vytvoření prostoru sdíleného sousedství a otevření kdysi obávané lokality všem bez rozdílu, i tento rok nabídne pestrý kulturní program a příležitost k setkávání. Atmosféru Ghettofestu tento rok společně dotvoří např. nahrávací studio Amaro Records, módní značka Gypsy Mama, výtvarná skupina Šestá větev, Knihovna Jiřího Mahena s projekty Recykliteratura a veřejná knihovna, součástí hudebního programu pak bude vystoupení řady místních kapel nebo workshop bubnování, potvrzen je také koncert Ivy Bittové v budově káznice, který se uskuteční v neděli 12. 6. jako závěrečná „tečka“ festivalu.

Ghettofest je multikulturní populární festival, který od června 2012 každoročně probíhá v sociálně vyloučené lokalitě brněnského Bronxu, a jehož hlavním cílem je využití jedinečné atmosféry místa a vytvoření prostoru pro setkávání místních i přespolních. Také v letošním roce půjde především o to

užít si společně kulturní program a nevšední možnost sdílení společných zážitků. „Dramaturgie se drží od počátku základního cíle. Přivést do „brněnského Bronxu“ lidi, kteří by tam jindy patrně nevčkročili a současně oslovit i místní, aby festival nevnímali jako cizorodý element,“ dodává ke konceptu festivalu Pavel Strašák, jeden z jeho kladatelů.

Jednu z hlavních dramaturgických složek Ghettofestu tvoří hudba a ani letos tomu nebude jinak. Letošní novinku přitom představuje např. zapojení nahrávacího studia Amaro Records, potvrzeno je také vystoupení zpěvačky Ivy Bittové, které by mělo proběhnout při speciální příležitosti v prostorech bývalé káznice. Kromě ní zahrají stálíci brněnské hudební scény, mimo jiné např. Urband, Ukulele Orchestra jako Brno nebo Plum Dumplings. Exkurz do folkloru zajistí autentická hornácká muzika bratří Kubiků.

Historicky poprvé se během letošního festivalu zapojí také Knihovna Jiřího Mahena se sekci Chill Out s knihovnou. V průběhu Ghettofestu se představí jako instituce, která kromě klasického knihovního fondu nabízí také řadu prožitkových a relaxačních aktivit. V návaznosti na své muzikoterapeu-

tické programy předvede zájemcům hudební nástroje z rozmanitých koutů světa, přičemž bude možné naučit se i základům hry např. na africké bubny djembe. Do literárního světa ovšem návštěvníky nepřeneše jen KJM, ale také autorské čtení Kateřiny Tučkové, která je již pravidelnou účastnicí festivalu.

Odborný program Ghettofestu se pak tentokrát zaměří na sociální bydlení. Jeho těžištěm budou dvě základní aktivity. Začne komentovanou procházkou po historických i současných projektech sociálního bydlení v lokalitě, po prohlídce, zahrnující i vstup do některých zařízení, bude následovat diskuse s odborníky. Věnovat by se měla zejména rozsáhlým zabydlovacím programům plánovaným vedením města, jejichž cílem je zajistit bydlení lidem bez domova a chudým rodinám, které nyní žijí na ubytovnách.

Stejně jako minulý ročník by během Ghettofestu, který jako každoročně organizují spolky Tripitaka a Odjinud, měla vystoupit také Kateřina Šedá se svým projektem Brno-střet, v jednání je pak řada dalších jmen, která budou postupně zveřejněna. Na návštěvníky čeká taneční program, gastro speciality, např. oblíbený „buchting“, i promítání v režii Naiff. **Pavel Strašák**
foto: Jiří „Salik“ Sláma

Festival Khamoro oficiálně dospěl – slaví 18!

Dokončení ze str. 1

ty pod širým nebem na pražské Náplavce. K dobré náladě zahrají a zapívají Le Čavendar z Rokycan, jejichž hudba vychází z romského folkloru obohaceného o jazz, latinu a flamenco. Následovat bude charismatický zpěvák ze Slovenska Maroš Bango, který vystoupí s cimbálovou muzikou Fantasy Orchestra Ladislava Riga a poté DJ Shantel a jeho divoký mix elektroniky a balkánské hudby. Shantel je vůbec první DJ, který zremixoval písně rumunských, srbských a ma-

kedonských kapel. V pondělí 30. 5. zazní v klubu La Fabrika současná romská hudba, která se stává ve světě velmi populární. Vystoupí: Milan Kroka live band z České republiky, Gipsy Casual z Rumunska a Shantel & Bucovina Club Orkestar z Německa.

Následovat budou oblíbené koncerty světově uznávaného Gypsy Jazzu. V úterý 31. 5. v klubu Jazz Dock vystoupí španělská skupina Menil a ve středu v Lucerně Music Baru holandská jazzová kapela The Rosen-

berg Trio, která je skutečnou světovou špičkou Gypsy Jazzu. Čtvrtek až sobota se ponesou ve znamení tradiční romské hudby. Zahrají i The Gypsy Ensemble Giani Lincan z Nizozemí, Tekameli z Francie, Zuralia Orchestra z Rumunska, Russka Roma z Ruska, Kočani Orkestar z Makedonie a tuzemská skupina Bengas.

Návštěvníci si všechny účinkující budou moci poslechnout na koncertech v Paláci Akropolis a samozřejmě na závěrečném galakonzertu v sobotu v klubu SaSaZu, kde celý

festival vyvrcholí. Khamoro ale není zdaleka jen o hudbě, i letos nabídne řadu doprovodných akcí. Budete moci navštívit tři výstavy, zapojit se do pestrobarevného průvodu centrem Prahy za účasti více než 300 účinkujících včetně 15 profesionálních i amatérských tanečních souborů z celé ČR. Jistě vás také překvapí umělci, kteří budou na pražské chodníky vytvářet 3D obrazy s romskou tematikou. Dále návštěvníky čeká dětský den Khamororo, umělecké workshopy pro širokou

veřejnost a vzpomínání na významné osobnosti, které se zapsaly do historie romské kultury. Součástí festivalu bude také seminář s tematikou romského aktivismu.

V rámci festivalu se bude konat také „Malá letní škola romské kultury“ a „Khamoro sdílí zkušenosti.“ Programu se zúčastní i děti z dětských domovů v rámci projektu „Khamoro Kher“.

Více informací na straně osm a www.khamoro.cz.

Soňa Kalejová

Den matek v Černovicích poprvé

V Brně Černovicích jsme jej slavili 6. 5. 2016, poprvé od sametové revoluce. Za krásného slunečného počasí, na „posvátném místě“ v místní jídelně, za účasti hostů z Hudební školy na ulici Slunná, Brno – Jih, pod vedením paní ředitelky Šárky Brychové, která doprovodila vystoupení kytarového tria a zobcové flétny se sólovou kytarou.

Celý program zpestřovaly také romské tanečnice ze ZŠ Merhautova, které pod vedením paní ředitel-

ky Foltýnové v tanci zdokonaluje paní učitelka Jana. Za úvodní velmi pěkné vystoupení si přítomní vyžádali další tanec, tím pak celou zdařilou překrásnou akci ke Dni matek tanečnice ukončily.

text a foto: Dana Teinitzer

Vakeras romanes 5

o kher
baro kher
cikno kher
o vilaňis
o gazos/plinos
e soba
e povalina
o di'li
o vudar
e blaka
o skamind
o stolkos
žužipen
mel
redos
Kamav mištes te bešel.
Bešav maškar o Roma.
Bešav maškar o gadže.
Bešav pro gav.
Bešav andro foros.
Poťinav vaš o kher.
Naš'ri poťinav.
Nane man buťi.
Čhivena man avri andal o kher.
So kerava?
Džava te bešel pre ubitovna.

dům, byt
velký dům, byt
malý dům, byt
elektřina
plyn
pokoj
strop
podlaha
dveře
okno
stůl
židle
čistota
špína
pořádek
Chci dobře bydlet.
Bydlím mezi Romy.
Bydlím mezi bílými.
Bydlím na vesnici.
Bydlím ve městě.
Platím za nájem.
Nemohu zaplatit.
Nemám práci.
Vyhodí mě z bytu.
Co budu dělat?
Půjdu bydlet na ubytovnu.

Jan Horváth

O Roma vakeren

je pořad Českého rozhlasu určený pro Romy.
Jeho jednotlivé relace lze zpětně vyhledat
v archivu textů na www.romove.cz

Muzeum romské kultury

Bratislavská 67, 602 00 Brno, tel.: 545 571 798

e-mail: media@rommuz.cz, www.rommuz.cz

MHD: tram. 2, 4, 11, zast. Tkalcovská, tram. 3, 5, 9, zast. Dětská nemocnice

MUZEUM ROMSKÉ KULTURY

Program na červen 2016

OTEVÍRACÍ DOBA V NEDĚLI PRODLOUŽENA DO 18⁰⁰ (poslední vstup v 17¹⁵)

STÁLÁ EXPOZICE

„PŘÍBĚH ROMŮ“

Dějiny Romů od starověké Indie po současnost na ploše celého jednoho muzejního patra (6 sálů).

VÝSTAVY:

11. 3.–12. 6. – romarising V4, Chad Evans Watt (USA)

Výstava černobílých fotografií amerického fotografa Chada Evanse Wyatta, která zachycuje úspěšné romské osobnosti ze zemí visegrádské čtyřky.

24. 6.–18. 9. Smoky pictures, Ron Glasbeek (NL)
Výstava obrazů nizozemského umělce Rona Glasbeeka, který unikátní výtvarnou technikou zachycuje život skupiny Sintů v období před, během a po II. světové válce. Vernisáž: 23. 6. 2016, Muzeum romské kultury, 16 hod.

VÝTVARNÉ DÍLNY V MUZEU

11. 6. od 15 hod. výtvarná dílna v rámci Ghettofestu
12. 6. od 15 hod. nedělní dílny k výstavě romarising V4 vedené muzejní lektorkou.

Vytvořte si originální portrét dle obrazů Małgorzaty Mirga-Tas, koláž z pestré palety materiálů

26. 6. Výtvarné dílny k výstavě Smoky Pictures s autorem Ronem Glasbeekem

DALŠÍ AKCE PRO VEŘEJNOST

11. 6. RYTMUS Sídliškový sen (r. Miro Drobný, 2015), **probíhá v rámci Ghettofestu**

Muzeum romské kultury v 17 hod.

Dokument o výrazné osobnosti česko-slovenské hudební scény.

Otevírací doba • po a so zavřeno • út–pá 10–18, poslední vstup 17¹⁵ • ne 10–18, poslední vstup 17¹⁵

KHAMORO

program | programme

NEDĚLE / SUNDAY 29. 5. 2016

19:00 Náplavka – Khamoro party na Vltavě / Khamoro party on Vltava River – Performers: Le Čavendar/CZ, Maroš Bango & Fantasy Orchestra Ladislava Riga/SK, Shantel (DJ Session)/DE

PONDĚLÍ / MONDAY 30. 5. 2016

17:00 České centrum Praha – vernisáž výstavy Emílie Rigové/SK: Archetyp Pra-Bari s hudebním vystoupením Maroše Banga/SK / opening of the exhibition Archetyp Pra-Bari: Emília Rigová/SK with Maroš Bango/SK concert

19:00 La Fabrika – koncert současné romské hudby / contemporary Roma music concert: Milan Kroka live band/CZ, Gipsy Casual/RO, Shantel & Bucovina Club Orkestar/DE

ÚTERÝ / TUESDAY 31. 5. 2016

10:00 metro Anděl – interaktivní tvorba open-air 3D grafiky / interactive open-air 3D graphics creation

16:30 Zahrádky Žižkov – vzpomínka na Andreje Giňu a Milana Šenkiho / tribute to Andrej Giňa and Milan Šenki

21:00 Jazz Dock – koncert Gypsy Jazzu / concert Gypsy Jazz: Menil/ESP

STŘEDA / WEDNESDAY 1. 6. 2016

14:00 Na Příkopě – open-air umělecká performance Emílie Rigové/SK: Na koberci / open-air art performance On the Carpet – Emília Rigová/SK

17:00 České centrum Praha – promítání filmu: Taikon/SE / film projection: Taikon/SE

19:00 Vila Štvanice – vzpomínka na Milenu Hübschmannovou s divadelním představením pohádky Čirikloro aneb co říká ptáček / tribute to Milena Hübschmannová with performance Čirikloro, or What Does the Birdie Say

21:00 Lucerna Music Bar – koncert Gypsy Jazzu/concert Gypsy Jazz: The Rosenberg Trio/NL

ČTVRTEK / THURSDAY 2. 6. 2016

10:00 Piazzetta Národního divadla – interaktivní tvorba open-air 3D grafiky / interactive open air 3D graphics creation

17:00 Slovenský dom – vernisáž výstavy Matěje Holuba: ...A možná přijede na koze s hudebním vystoupením skupiny Bench Band / opening of Matěj Holub's exhibition: ... He May Come on Goat with Bench Band concert

19:00 Palác Akropolis – koncert tradiční romské hudby / traditional Roma music concert: Bengas/CZ, Tekameli/FR, Zuralia Orchestra/RO

PÁTEK / FRIDAY 3. 6. 2016

12:00 Václavské náměstí – defilé účinkujících center Prahy / artist parade in city center

13:30 Knihovna Václava Havla – seminář: Romský občanský aktivismus / seminar: Roma civic activism

15:00 park Portheimka – dětský den: Khamororo / children's day Khamororo

17:00 Goethe Institut – vernisáž výstavy: (Re)konceptualizace romského odboje / opening of the exhibition (Re)conceptualizing Roma Resistance

19:00 Palác Akropolis – koncert tradiční romské hudby / traditional Roma music concert: The Gypsy Ensemble Giani Lincan/NL, Russka Roma/RU, Kočani Orkestar/MK

SOBOTA / SATURDAY 4. 6. 2016

10:00 náměstí Míru – interaktivní tvorba open-air 3D grafiky / interactive open air 3D graphics creation

20:00 SaSaZu – závěrečný galakonzert / closing gala concert:

Bengas/CZ, The Gypsy Ensemble Giani Lincan/NL, Tekameli/FR, Zuralia Orchestra/RO, Russka Roma/RU, Kočani Orkestar/MK

Předplatné Romano hangos

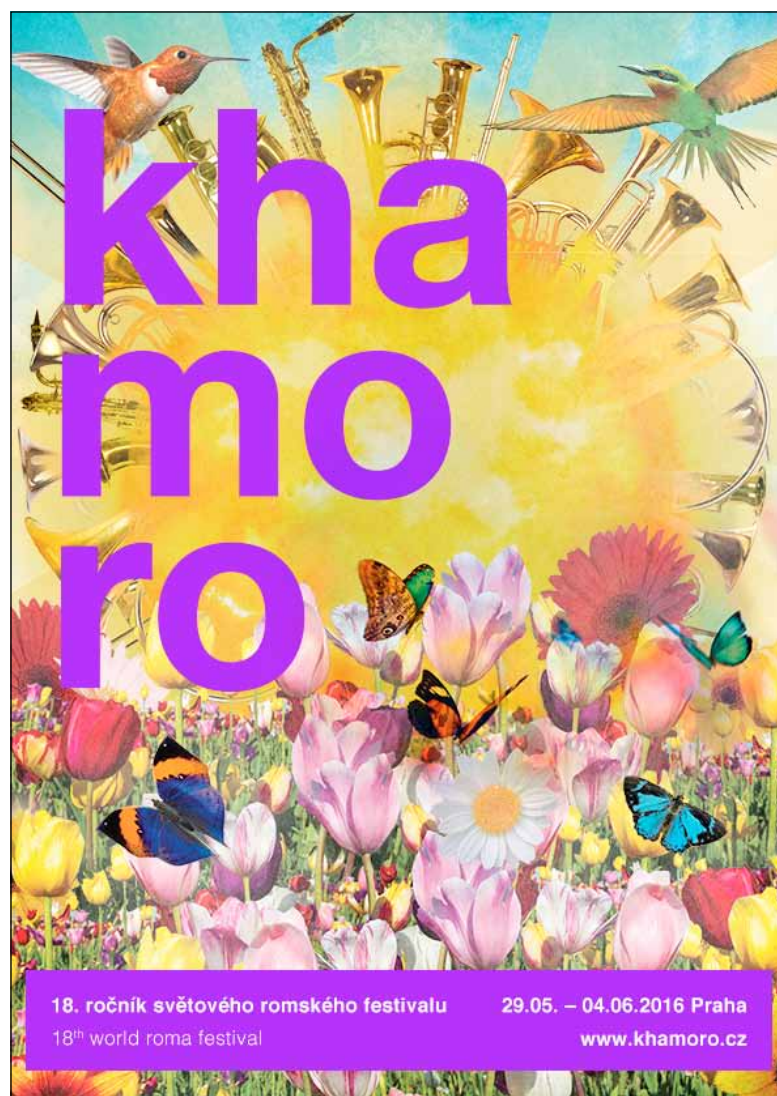
příjmení, jméno:
název organizace:
adresa, PSČ:
e-mail: telefon:
počet objednaných výtisků:

způsob platby: ☐ hotově ☐ složenkou
☐ bankovním převodem bez faktury; variabilní symbol:
☐ bankovním převodem na fakturu

vyplněný formulář zašlete na adresu:

Romano hangos, Bratislavská 65a, Brno 602 00. Fio banka, číslo účtu: 2300661977/2010

cena předplatného pro rok 2016 je 265 Kč

18. ročník světového romského festivalu
18th world roma festival

29.05. – 04.06.2016 Praha
www.khamoro.cz

Nabídka inzerce

Ceník:

celá strana 5 000 Kč (rozměr 26×40)

1/2 strany 3 500 Kč (rozměr 26×20 nebo 40×13)

1/4 strany 1 500 Kč (rozměr 13×20)

menší formát – 7 Kč/cm²

Sleva při opakované inzerci na druhé a další vydání 25%
žádosti o inzerci na mail: holomkova@srnm.cz

Nabízíme starší ročníky Romano hangos.

Cena jednoho ročníku 100 Kč + poštovné.

objednávky na: 545 246 673 nebo: holomkova@srnm.cz

Vydávání Romano hangos podporuje Ministerstvo kultury ČR

Adresa redakce Romano hangos a Společenství Romů na Moravě

Bratislavská 65a, Brno 602 00
tel.: 545 246 673 www.srnm.cz
číslo účtu: 230 0066 1977/2010

Romano hangos / Romský hlas. Vychází s podporou Ministerstva kultury České republiky. Vydává Společenství Romů na Moravě. Registrováno Ministerstvem kultury ČR pod č. E 8154.

Redakce: Sabir Agalarov (šéfredaktor) romanohangos@gmail.com; Alica Heráková, Jan Horváth-Döme, Karel Holomek. Sazba: Radim Šašinka. Elektronická verze: www.srnm.cz. Redakční rada: Roman Čonka, Prešov; Alica Heráková, Brno; Drahomír Radek Horváth, Děčín; Ivona Parčiová, Brno; Barbora Antonová, Brno; Margita Racová, Brno. Adresa redakce: Bratislavská 65a, 602 00 Brno, tel.: 545 246 673, e-mail: rhangos@volny.cz.

IČO vydavatele: 44015178. Bankovní spojení: Fio banka, číslo účtu: 2300661977/2010. Tiskne: Samab press group, a.s, Cyrilská, Brno. Rozšiřuje: Kongrestakt Brno.